

bad — azonban (és ez a kivétel a K. T.-ből hiányzik) „sei denn... im öffentlichen Interesse gehoben ist“.

A sorozat szaporítható. És bizonyos, hogy a gyakorlat a jövőben egyre több esetben és szélesebb körben fog eltérni a pereat mundus oktalan és hamis álerkölcsetől.

B. S.

Személyiség értékcsökkenésének figyelembevétele kártérítésnél. A magyar magánjog az egyén testi épségében a szándékosan okozott kár címén csupán *tényleges kár* megítélését ismeri; vagyis azt az összeget rendeli megtéríteni, mely a sérült keresetének csökkenése által effektív előáll. Fájdalomdíjat, avagy annak pénzbeli egyenértékét, amennyivel az egyén személyisége értékében csökkent, a fennálló jog alapján bíróságunk nem ítél. Ez a helyzet sokszor igazságtalanságra vezet: Igy pl. egy esetben a 13 éves munkásfiu egyik karját többel levágta a gép, egész életére nyomorék maradt. Felnőtt korában kártérítésért perli a munkaadóját, a Dunagőzhajózási Társaságot. A bíróság a „*tényleges kárt*“ keresi, — bizonyítást rendel tehát abban az irányban, hogy a többi vele egy sorban dolgozó napszámosok mennyivel kapnak több bért. Megállapítást nyert, hogy a többi napszámosal azonos bért kapja. Igy az ítélet elutasító volt, csupán arra lett alperesi vállalat kötelezve, hogy élete végéig megtartsa felperest rendes napszámosi fizetéssel. Ezzel szemben hiába bizonyította felperes, hogy ugyanazon bányavállalatnál a vágárok és előmunkások két-háromszor annyit keresnek, ez figyelembe nem vétetett. Ezen az igazságérzetünket sértő eredmény akként állt elő, hogy a bíróság a félkar elvesztésével, a *személy egyéni értékében* beállott értékcsökkenés teljes figyelmenkívül hagyásával ítélte. Kiindult abból, hogy vannak épkaru emberek is, akik nem keresnek többet a felperesnél. De mi alapon helyezte a bíróság a legalsóbb munkási kategóriába felperest? Hiszen tán éppen csak a sérülés következménye, hogy nem került jobban fizetett beosztásba. Miután azonban az a kérdés, hogy vajjon mire vihette volna felperes, ha el nem szerencsétlenedik, *megoldhatatlannak látszik*, nem marad más hátra, mint a kártérítés mértékének megszabásánál más szempontot is figyelembe venni, mint a puszta *összehasonlítást* a sérült keresete és egy másik, önkényesen megállapított bércategória között.

Jogérzetünk szerint maga a testi épség, az egészség és emberi élet tekintendő oly javaknak, melynek elvesztését anyagi áldozattal kell kiegyenlíteni. Igaz ugyan, hogy nehéz számokban megtalálni az ily legszemélyesebb javak egyenértékét, mert a pénz csak a csereforgalom tárgyát

képező vagyontárgyak értékét tudja megnyugtató módon kifejezni; azonban a felek anyagi viszonyainak egyrészt, a testi sértés okozása körülményeinek másrészt való gondos mérlegelésével a bíróság mégis meg tudna állapítani oly egyösszegű kártérítést avagy életjáradékot, amely némi ellenértékét képezheti az elsenvedett sérülésnek. Az itt kifejtett elgondolás cseppet sem új, — az osztrák polgári törvénykönyv ismeri a *fájdalomdíjat* (bár ez nem azonos az általunk vitatott személyiség értékcsökkenésének ellenértékével), az Egyesült-Államokban folyamatba tett fantasztikus összegű kártérítési perekről pedig napi lapjaink állandóan közölnek szenzációs híreket.

A kir. Curia C. VI. 4992/1927. számú ügyben hozott ítélete jelentős közeledést mutat a *személyiség értékcsökkenése címén* járó kártérítést gondolatához. A tényállás szerint alperes bűnösségét felperes egyik szemének kiverésében a büntető bíróság kimondotta. A kártérítés címén folyamatba tett polgári perben alperes azzal védekezett, hogy a megállapított tényállás szerint felperes felszemével el tudja látni eddigi munkakörét és jövedelme változatlan; nem lévén tehát anyagi kár, nincs helye kártérítésnek. Magánjogunk szigorú interpretációja szerint e védekezés alapos volna. A kir. Curia új iránynak engedett, amidőn egy kissé erőltetett konstrukcióval megállapította felperes 30%-os munkaképességcsökkenését. Minden új gondolat akként hódít teret a joggyakorlatunkban, hogy az új tartalmat egy kis erőszakossággal belekényszerítjük a régi formába. Csak később válik az új gondolat annyira közkinccsé, hogy a régi formát is félretehetjük. Addig azonban a bíróságok helyes ítéleteiket gyakran helytelenül kénytelenek indokolni. Így esetünkben a kir. Curia nem azt mondotta ki, hogy az *elvesztett szemért, mint legdrágább emberi kincsért fizessen kártérítést a tettes, — függetlenül attól, hogy ezáltal csökken-e felperes keresete.* Ehelyett a következőképen indokol:

„A sértő kártérítési kötelessége nem szűnik meg akkor sem, ha a sértett a sértés következtében a sértett testrész használhatatlansága okából arra kényszerül, hogy annak pótlására sértetlenül megmaradt megfelelő másik testrészt nagyobb mértékben és egészségének nagyobb veszélyeztetésével fokozottabban igénybe vegye és ha csak ez a fokozott, de tiltott sértésre visszavezethető igénybevétel teszi lehetővé, hogy a sértett ugyanannyit keressen, mint amennyit a sértés előtt kerestett.“

Vagyis lényegileg a személyiség értékcsökkenéséért ítélt kártérítést, — az indokolás mégis visszamegy a „*tényleges kárra.*“ Pedig az indokolás, úgyhiszem még

biológiai szempontból sem állja meg helyét, mert nagyon sok ember éli életét egy szemmel, anélkül, hogy ez hivatásában jelentősebben gátolná vagy megmaradt szemét tuleröltetné. Azonban a kir. Curianak mégis ehhez a kibuvóhoz kellett folyamodni, mert a magánjogi javaslat 1725—1730. §-ban is csak a valóságos kár megtérítéséről van szó.

A Curia ítéletéből az a természetes emberi igazság-érzet kívánczik ki, mely nem éri be az 1827. §-beli „*csökkenet keresetképeség*“ pótlásával, avagy „*jövőbeli felzaporodott szükségletei*“ megtérítésével. Fel kellene tehát a javaslat e szakaszában még egy mondatot venni, mely szerint „amennyiben a bíróság úgy találja, hogy a sérült személyisége épségét is maradandó jellegű fogyatkozás érte — jogában áll ezért a Pp. 271. §-ban előírt módon a tényleges keresetcsökkenésen *felül* a sértettnek pénzbeli egyenértéket is ítélmi.“

Dr. Kelemen Sándor.

Erkölcsei kár. A Kuria P. VI. 8069/1927. számú ítéletében kimondta, hogy az általános birói gyakorlat szerint a testi sérülést szenvedő fél erkölcsi kára megtérítésül vagyoni elégtételt követelhet, amennyiben az eset körülményeihez képest méltányosnak mutatkozik és ugyanez áll rágalmozás és becsületsértés esetén. „Azonban — folytatja az ítélet — a vagyoni elégtételnek. azaz a nem vagyoni kár megtérítésének is előfeltétele, hogy a sértettnek kára származott legyen, habár ez a kár nem is vagyoni kár, hanem erkölcsi kár“. A konkrét esetben a Kuria erkölcsi kárt nem lát fennforogni, mert igaz ugyan, hogy alperes felperesre vonatkozólag nyilvánosan, és hatósági tagok jelenlétében azt állította, hogy hazaáruló, hogy Szerbiával érintkezésben volt, hogy a népet izgatta a magyarság ellen és hogy felperes méltatlan a földbirtok-rendező bizottsági tagságra, de maga felperes állítja, hogy a nép ezt el nem hitte, őt a bizottsági tagságra mégis megválasztotta és így felperes erkölcsi értéke, tekintélye kisebbedést nem szenvedett, általános emberi és társadalmi vonatkozásban lefokozást a vád nem idézett elő és így erkölcsi kár sincs.

Az ítélet újabb adat arra, hogy bíróságaink az erkölcsi kártérítés megítélésétől idegenkednek és még mindig nem tudják az anyagi kár fogalmától, különösen az anyagi kár kevésbé megfogható részétől, az elmaradt haszontól, függetleníteni. Az erkölcsi kártérítés átmenet a kártérítés és a fájdalomdíj, a magánjogi büntetés között. A személyiségi jog nemcsak akkor van megsérve, ha pl. a becsületsértés folytán a sértett erkölcsi értéké-